

Ajuntament de Manresa

tocats de LLeTra

XVI Edició
Festival literari

Del 18 al 30 d'octubre de 2022

Acollits

GUIA DE LECTURA

Acollits

Sigueu benvinguts, benvingudes, a la nova edició del Tocats de Lletra que torna enguany sense restriccions a places, auditoris, aules, biblioteques, llibreries... i altres espais singulars que volem impregnats de lletra, poesia i coneixement.

En la coincidència de l'any ignasià, i com a ciutat que fa bandera de l'acollida, titulem "Acollits" aquesta edició del 2022. Els primers, la canalla: obrim un forat on tindrem una cura especial de la poesia per a infants "amb P de poesia", tot presentant llibres de poesia infantil i un espectacle poètic per a infants. Acolлим també la llengua asturiana al País Petit. Acolлим l'exposició *Miralls de Fàbrica*, on es combina la poesia de Miquel Martí Pol i els gravats de l'alumnat de l'Escola d'Art de Manresa... I la ciutat acull la celebració de l'Any Gabriel Ferrater i Joan Fuster amb la programació de diferents actes.

I, com no podria ser d'una altra manera, perquè marquen el camí del present cap al futur, acolлим les novetats editorials amb *Novíssims* i continuem donant suport a la poesia més jove amb la *Darrera fornada*.

Volem que pugueu accedir fàcilment a l'obra d'autors i autores, per la qual cosa habilitarem dos punts de venda de llibres durant el festival, amb la complicitat de les llibreries manresanes.

Tot haurà de servir per incorporar més arxius de coneixement literari i poètic al projecte Ciutat Àgora, que ens ha de permetre gaudir en línia, fora d'hores i a demanda, de tot el que la ciutat acull.

Esperem que vosaltres també us hi sentiu ben acollits i acollides.

Edició no venal

Primera edició: octubre de 2022

Edita: Ajuntament de Manresa

Amb el suport de la Institució de les Lletres Catalanes i la Diputació de Barcelona

Anna Crespo i Obiols

*Regidora de Cultura de
l'Ajuntament de Manresa*

No hi haurà una altra fi del món

Tocats de Lletra 2022

Selecció de textos: Jordi Estrada

Prefaci

Varsòvia, 1945

Tu, a qui no vaig poder salvar,
escolta'm.
Comprèn aquesta parla senzilla, perquè m'avergonyeixo d'altra.
Ho prometo, no hi ha en mi la màgia de les paraules.
Et parlo callant, com el núvol o l'arbre.

Allò que em va enfortir, per a tu va ser mortal.
L'adéu a una època, tu el prengueres pel començament d'una de nova,
la inspiració de l'odi, per la bellesa lírica,
la força cega, per una forma acabada.

Heus aquí la vall dels rius soms polonesos. I un pont enorme
que va vers la boira blanca. Heus aquí la ciutat trencada
i et vent llença els esgarips de les gavines sobre la teva tomba,
quan parlo amb tu.

Què és la poesia, si no va salvar
nacions ni gent?
Una participació de mentides oficials,
una cançó de borratxos abans de caure degollats,
una lectura en l'habitació d'una fadrina.

El fet que desitjava la bona poesia sense saber-ne,
el fet que vaig comprendre tard el seu sentit redemptor,
això és i solament això la salvació.

Espargiren sobre les tombes mill o llavors de roselles
per alimentar els morts voladors, els ocells.
Deixo aquest llibre aquí per a tu, oh llunyà,
perquè des d'allí no ens visitis més.

Czeslaw Milosz (trad. Xavier Farré)

Cançó sobre la fi del món

El dia de la fi del món
les abelles volten una caputxina,
un pescador arregla la xarxa brillant.
Pel mar enjogassats dofins fan salts,
a les canaletes s'agafen uns pardals
i la serp té una pell daurada, com li pertany.
El dia de la fi del món
les dones van pel camp sota els para-sols,
un borratxo vora la gespa es queda adormit,
al carrer els venedors anuncien verdura
i una barqueta amb una vela groga vers l'illa sura
el so del violí en l'aire perdura
i s'obre, plena d'estels, la nit.

I els que esperaven tronades i llamps
estan decebuts.
I els que esperaven senyals i trompetes celestials
no creuen que ja sigui esdevingut.
Mentre el sol i la lluna facin posa,
mentre l'abellot atenyi la rosa,
mentre els nens neixin rosats,
ningú no creu que ja s'hagi esdevingut.

Solament un vell canós, que podria ser un profeta,
però que no és cap profeta perquè té altres ocupacions,
repeteix lligant les tomaqueres:
no hi ha haurà una altra fi del món.
No hi haurà una altra fi del món.

Czeslaw Milosz (trad. Xavier Farré)

Pregària a un soldat de nit

Qui ha construït una casa nova i no hi ha viscut
qui ha plantat una vinya i no l'ha veremada
qui s'ha promès amb una noia i no l'ha fet seva,
que se'n vagi amb ella, la vinya i la casa
i en gaudeixi tot l'any
abans d'afegir-se als altres a la guerra.
És més: qui tingui por, qui tingui el cor tou,
que es quedi a casa i no afebleixi el coratge
dels seus germans que són a la guerra.
He llegit aquests preceptes en els llibres sagrats
i he desitjat pertànyer a un poble antic
de bon cor amb el jovent.
Perquè he deixat la collita al punt
la casa sense sostre
i la noia al tren.
Faig de sentinella a la nit
des del cim d'una carena
en una guerra que no dorm.
La metralla fa esclatar el glaç sota la claror de la lluna
i espero que em sacsegi la tremolor del gel
per tremolar sense vergonya.
Tinc por del cel, que no es faci de dia
tinc por de la terra, que no se m'empassi viu
tinc por de l'alè que s'enfila blanc en la foscor
i em converteix en diana,
tinc por senyor: per què a mi, tot això?
Perquè no tinc dret a viure
i en canvi he de suplicar de genolls?
No en tinc prou amb el demà, vull viure
avesar-me als anys, anar al casament dels fills
i en aquesta nit de blasfèmies també a la seva tomba.
Vull agafar el son a tocar de la noia
quan tindrà els cabells blancs.
Perquè t'he de demanar de genolls
que vull viure, aprofitar fins a la darrera engruna
la vida que m'emplena?
Qui de nosaltres hi tindrà dret

no serà el més just, ni el millor,
també podria ser jo, senyor,
si apagues les teves estrelles amb els núvols
perquè jo esdevingui invisible a qui m'apunta
i als esquerdills imprevistos, tanmateix si no pots
protegir-me o no vols
no em deixis el cos damunt les pedres
i no donis els ulls als corbs.
No em tinguis en compte la ràbia que et tinc,
jo no sé resar si ploro.
Quan glaça les llàgrimes no surten,
ploraré a la primavera.

Erri de Luca (versió de J.Estrada)

Soldado sí

Madre dicen que debemos
ir a matar o a morir
y los que lo dicen madre
y los que lo dicen madre
nos están matando aquí.
Soldado así yo no quiero
soldado yo
soldado contra mi hermano
soldado no.
Frente al tirano y sus leyes
yo mi corazón pondría
para que volviera el aire
para que volviera el aire
por tu casa y por la mía.
Soldado así yo sería
soldado así
soldado junto a mi hermano
soldado sí.

José Agustín Goytisolo

El bombardeig de la ciutat de Kralupy

Cent cases s'havien ensorrat
i quasi mil n'hi havia d'afectades
per les bombes dels avions.
No, no vaig comptar-les jo personalment.
M'obria pas entre recents ruïnes
i vorejava els cràters dels carrers.
Feien un efecte alarmant,
com portes obertes
a les fondàries de l'infern.

S'afanyaren a treure la runa,
però no fou sinó al tercer dia
que esbotzaren la porta
de la caseta del carrer Šverma
que pertanyia al senyor Hrnčíř.
Tota la família havia mort.

Només el gall, aquest vell busca-bregues
que l'apòstol Pere
no apreciava gaire
s'havia salvat.

Va sortir esperitat
per sobre els cossos morts
i es quedà en un munt d'enderrocs.

Llançà una mirada al lloc de la desgràcia
i desplegà les ales
per espolsar-se la feixuga pols
de les plomes daurades.

I jo vaig repetir-me fluixet
el que era escrit
amb lletra d'horror i lletra de dolor
als rostres de la gent de Kralupy.

I en el silenci de la mort,
vaig cridar, aixecant la veu
perquè la guerra ho sentís:
Mai més, guerra!

El gall em mirà de fit a fit
amb el seu sinistre ull negre
i amollà una rialla esfereïdora.
Es reia de mi
i del meu crit inútil.
Però, a més, era un ocell
i, per tant, amic dels avions.
Canalla!

Jaroslav Seifert (trad. Jaume Creus)

El poeta com el soldat

El poeta com el soldat
no té vida personal.
La seva vida personal és pols
i cendres.

Ell aixeca amb les tenalles de les seves circumvolucions
els sentiments de la formiga
i els atansa, els atansa a l'ull
fins que els fa tot u amb el seu propi ull.

Ell posa l'orella damunt la panxa del gos afamat
i olora amb el nas el seu morro entreobert
fins que el seu nas i el morro del gos
són el mateix.

Durant les calors terribles
ell es venta amb les ales dels ocells
que ell mateix espanta per fer-los volar.

No us creieu el poeta quan plora.
Mai la seva llàgrima no és la seva llàgrima.
Ell ha escorregut les llàgrimes de les coses.
Ell plora amb la llàgrima de les coses.

El poeta és com el temps.
Més ràpid o més lent,
més mentider o més vertader.

Guardeu-vos de dir-li res al poeta.
Sobretot guardeu-vos de dir-li una cosa vertadera.
Però per damunt de tot, guardeu-vos de dir-li una cosa sentida.

Tot seguit dirà que ell l'ha dita,
i la dirà de tal manera
que fins i tot vosaltres direu que de veritat
ell l'ha dita.

Però sobretot us imploro,
no toqueu el poeta!
No, no toqueu mai el poeta!

...Si no és que la vostra mà
és prima com el raig
i només així la vostra mà podria
travessar-lo.

Altrament no el travessarà,
i els vostres dits es quedaran damunt seu,
i ell encara serà qui es vantarà
de tenir més dits que vosaltres.
I vosaltres estareu obligats a dir que sí,
que de veritat ell té més dits...

Però el millor, si em feu confiança,
el millor seria que no toquéssiu
mai el poeta.

...I ni tan sols val la pena tocar-lo...
El poeta com el soldat
no té vida personal.

Nichita Stănescu (trad. Lilica Voicu-Brey i Xavier Montoliu Pauli)

Cançons per a la gent

Deixeu-me fer cançons per a la gent,
cançons per als vells i joves;
cançons que desperten com un crit de guerra,
allà on es canten.

No per a l'estrèpit dels sabres,
ni per a la carnisseria, ni la guerra;
cançons per a commoure els cors dels homes
amb més vida.

Deixeu-me fer cançons per als cansats
per la febre i l'ansia de la vida,
fins que els cors es tranquil·litzen
i els fronts aclaparats d'inquietuds se n'obliden.

Deixeu-me cantar per als nens,
abans que els peus no els vagaregen,
dolços himnes d'amor i deures,
per avançar pel camí de la vida.

Cantaria per als pobres i vells,
quan les ombres els enterboleixen la vista,
de les brillants i assossegades mansions,
on no cau mai la nit.

El nostre món, tan gastat i exhaust,
necessita música, pura i forta,
per a callar el xerric i la discòrdia
de l'aflicció, el dolor i la injustícia.

Música per alleujar les penes,
fins que la guerra i els crims cessin,
i els cors dels homes, entendrits,
envoltin el món amb pau.

Frances Ellen Watkins Harper (trad. Carme Manuel i Cuenca)

Exercici militar

És un camp de batalla o un simple mapa?
És combat general o de guerrilles?
A la cortina de fum que et tapa
és pau que ve o noves trampes?

Assetjat en aquest post de comandament,
faig avançar les tropes a l'atzar
i tan de pressa forço com defalleixo:
capità sense poder, soldat ras.

Lluitant amb fantasmes i desitjos,
ni tan sols sento les bales disparades,
i dispo les banderes dels meus besos
en comptes d'obrir cràters a mossades.

José Saramago (trad. Josep Domènech)

Migracions

Com papallones atretes pel foc,
aquests grans moviments d'homes i dones.
Abandonar la llar, desafiar les ones,
refusar l'oferta d'un futur migrat,
i marxar a l'aventura.

Un, i un altre, i un altre: degoteig, pluja, diluvi,
des dels núvols foscos del món,
des de la tempesta de la fam i de la guerra,
des del llampegueig del desig i dels somnis,
per la mar, per la terra, per l'aire,
com una ventada en els atles,
extraviats, determinats, imparables,
sense comptar fracassos ni cadàvers,
aquests grans corrents d'humanitat.

Plou gent.

Fa por que plogui gent.

Fa por caure com la pluja en el terreny desconegut.

Recel dels uns dels altres.

Desig de donar la benvinguda.

Nostàlgia.

Surto a la plaça i veig l'Altre.

Quin aiguabarreig de sentiments!

Què ha fet que els llocs natalis de tanta gent
semblin maleïts?

La injustícia?, el clima?, la desídia?, la història?

És urgent que el món es faci més acollidor.

Més urgent que mai. Amb més mitjans que mai.

És el nom del nostre temps: mai.

El canta arreu del món aquesta pluja.

David Jou

Casa meva

Acostumava a agafar aquest camí,
però ara sembla que no podria ser
a cap altre lloc que no fos aquí;
era casa meva; només teníem una pàtria,
tant jo com els ocells que cantaven,
un record a retenir.

Em van acollir. Aquella tarda
jo tornava d'algun lloc llunyà:
les boires d'abril, el fred, la calma,
venien a ser la mateixa cosa familiar
que ens era agradable i estranya a la vegada,
i res no ho podria evitar.

Va cantar la griva dalt del roure del camí
la seva última cançó, o potser es tractava
de la penúltima; i en acabat, sobre l'om,
una altra griva tot just començava
el seu darrer cant; sabien tan bé com jo
que el dia s'acabava.

Després, per davant de la façana blanca i fosca
de casa seva, a poc a poc va passar
un pagès, mig amb alleujament, mig amb fatiga;
i des d'un cobert el so de la serradora travessà
el silenci i va anar encerclant
tot allò que el silenci va xiuxiuejar.

Edward Thomas (trad. Marcel Riera)

Amics meus, màrtirs meus,
penseu un xic en mi,
estimeu-me un xic.
No us moriu com us solíeu morir, si us plau, no us moriu,
espereu-me un altre any,
un any,
només un altre any.
No us moriu ara, no us allunyeu de mi,
estimeu-me per beure aquesta copa, plegats,
per saber que l'onada blanca no és una dona
o una illa.
Què faré després de vosaltres?
Què faré després dels darrers enterraments?
Per què m'enamoro de la terra que us arrenca del meu costat
i us amaga del mar?
Per què m'enamoro del mar que ha cobert els qui pregunen
i ha colgat el minaret?

El meu cor no és meu per llançar-vos-el com una salutació,
el meu cos no és meu per fer un nou taüt i un testament,
la meua veu no és meua per travessar el carrer elevat, per damunt
del fusell.

Mahmud Darwix (trad. Dolors Cinca)

Fills d'una època

Som fills d'una època,
d'una època política.

Tots els afers,
teus, nostres, vostres,
diürns, nocturns,
tots són afers polítics.

Tant si vols com si no vols,
els teus gens tenen un passat polític,
la teua pell té un pigment polític,
els teus ulls tenen un aspecte polític.

Allò que dius té una ressonància,
allò que calles té una eloqüència,
d'una manera o d'una altra, política.

Fins i tot anant pel bosc,
les teves passes són polítiques
sobre un sòl també polític.

Wisława Szymborska (trad. Josep M. de Sagarra)

M'agradaria

M'agradaria
néixer
a tots els països,
perquè la terra, com una síndria,
el teu secret
m'obris en esclafar-se,
i estar amb tots els peixos
en tots els oceans
i amb tots els gossos
pels carrers del món.
No vull inclinar-me
davant cap déu,
no vull fer el paper
de *hippy* ortodox,
però m'agradaria enfonsar-me
endins, ben endins, del Baikal,
i emergir,
esbufegant,
al Mississipí.
M'agradaria,
en aquest maleït univers tan bonic,
ser bardana verda
no ja una endreçada viola,
o qualsevol criatura de Déu,
mal fos l'última hiena sarnosa,
però en cap cas ser tirà,
ni tan sols tirà d'un gat.
I m'agradaria ser
home en qualsevol funció:
mal fos torturat a Guatemala, en una presó,
mal fos vagabund als tuguris de Hong-Kong,
o esquelet vivent a Bangladesh
o captaire alienat a Lassa,
o negre a la Ciutat del Cap,
però mai en funció d'escòria.
M'agradaria suportar
el bisturí de tots els cirurgians del món,

ser geperut, cec,
patir tota malaltia, ferida, malformació,
ser monyó d'una guerra,
recollidor de burilles brutes:
amb tal que no se m'infiltrés a dins
el pèrfid microbi de la superioritat.
No voldria pertànyer a l'elit,
però, és clar, tampoc al ramat de covards,
ni als gossos llops del campament,
ni als pastors,
al servei del ramat.
M'agradaria la felicitat,
si no fos a costa dels desgraciats,
m'agradaria la llibertat
si no fos a costa dels que no la tenen.
M'agradaria estimar
totes les dones del món,
i m'agradaria ser dona
almenys una vegada...
Mare-natura,
has fet inferior el baró.
Per què la maternitat
no dones a l'home?
Si s'introduís en ell,
aquí, vora el cor,
insòlitàment un infant,
ben cert que tan cruel
no hauria estat l'home.
Voldria ser quelcom essencial,
mal que fos una tassa d'arròs
en mans d'una vietnamita plorosa,
mal fos un cap de ceba
dins el beuratge carcerari d'Haití,
mal fos vi barat
en una *trattoria* obrera de Nàpols,
i mal fos un diminut tubet de formatge
a l'òrbita de la lluna:
encara que em mengessin,
encara que em beguessin,

amb tal que reportés una utilitat
la meva perdició.
M'agradaria unes cent vegades
eixamplar l'espai d'un instant:
i així en el mateix moment
beure amb els pescadors del Lena,
petonejar a Beirut,
ballar amb tam-tam a Guinea,
fer vaga a la Renault,
jugar a pilota amb els infants de Copacabana.
M'agradaria conèixer totes les llengües
com les aigües secretes del subsòl.
Tenir de cop totes les professions.
Aconseguiria així
que un Evtuixenko fos senzillament poeta,
i un segon, revolucionari a Guatemala,
un tercer, estudiant de Berkeley,
i un quart, encunyador a Tiflis.
Bé, i el cinquè,
mestre d'infants esquimals a Alaska.
I el sisè,
que encara fes dringar sonalls al cotxet,
i el desè...
i el centè...
i el milionèsim...
Ser jo, per a mi és poc,
deixeu-me ser tots!
Deixeu-me ser cada criatura,
o si no, com és de llei, cada parella,
però Déu,
avar a l'hora de fer còpies,
al Samizdat
em publicà
en exemplar únic.
I jo li barrejo les cartes a Déu.
Embolico Déu!
Tindrè mil cares
fins a l'últim dels meus dies,
perquè la terra zumzegi,

perquè embogeixin els ordinadors,
amb el meu empadronament universal.
M'agradaria en totes les teves barricades,
humanitat,
combatre,
en els Pirineus repenjar-me,
impregnar-me del Sàhara totalment
i convertir-me a la fe
de la gran germanor universal,
i fer de la meva cara
la faç de tota la humanitat.
Quan mori, però,
com un Villon siberià que ha fet història,
no em poseu
en anglesa
ni italiana terra,
sinó en la nostra terra russa,
en un pujol encalmat,
enmig d'una vegetació
on per primera vegada
m'he sentit tots.

Evgueni Evtuixenko (trad. Josep M. Güell)

Cor dels orfes

Nosaltres, els orfes,
elevem la nostra queixa al món:
han tallat la nostra branca
i l'han llençada al foc-
han fet llenya d'aquells que ens protegien...
Nosaltres, els orfes, jaiem als camps de la soledat.
Nosaltres, els orfes,
elevem la nostra queixa al món:
a la nit dels nostres pares juguen a nosaltres a fet i amagar...
Darrere les negres arrugues de la nit
les seves cares ens contemplen,
parlen les seves boques:
érem llenya seca a les mans d'un llenyataire...,
però els nostres ulls s'han tornat ulls d'àngel
i us miren,
a través de les negres arrugues de la nit
us adrecen l'esguard...
Nosaltres, els orfes,
elevem la nostra queixa al món:
les pedres s'han tornat les nostres joguines,
les pedres tenen cares, cares de pares i mares,
no es panseixen com flors, no mosseguen com bèsties...
i no cremen com llenya seca quan es llança al forn...
Nosaltres, els orfes, elevem la nostra queixa al món:
món, per què ens has pres les nostres tendres mares
i els pares que diuen: fill meu, com t'assembles a mi!
Nosaltres, els orfes, no ens assemblem a ningú més en aquest món!

Oh món,
contra tu elevem la nostra queixa!

Nelly Sachs (trad. Feliu Formosa)

Una llavor sota la llengua

Recital Joan Fuster

Tocats de Lletra 2022

Selecció de textos: Jordi Estrada

El matí i tu

Ara t'enrioles, i el matí es fa espès
de versos i espígol, de festa i ocelles.
Ara les mans teues esbullen poncelles,
i el matí es pentina amb galtes i oboès.

Ara entre els pollancre hi ha un clam sorprès:
t'has endut llur ombra sota tes parpelles,
i el matí s'hi esquinça, balb de llums novelles.
Oh els teus ulls dolcíssims, on mai no es pon res!

Ara, escuma rossa, entorn dels nostres passos
una primavera antiga es va desfent,
i el matí s'eixampla sobre els cérvols lassos.

Tot se m'anuncia com una florida,
com una sang tendra que em cenyís breument.
I et tinc vora els llavis: què més és la vida?

Estrofes per al meu poble

De cara a un cel tibant, fina, segura,
reclinada en la calma i el silenci,
vius, oh Sueca, el teu secret ingenu
d'àmfora i roda.

Assejant-te amb ses teles, amb constàncies,
prova l'aire la teua procedència
de l'ala o d'una mà sorprenedora,
coses altíssimes.

Car si el temps posa el seu rovell insigne
sobre altres terres, per a tu té en canvi
el mirament previst d'una carícia
i et deixa alçada.

Alçada, nua, igual a tu mateixa,
el temps inquietant et pensa i passa.
Pels teus terrats governa, i t'imagina,
un goig immòbil.

¿Què pot la pedra vana i memorable,
què poden els castells o la llegenda
contra la llum, la carn i la fragància
sempre novelles?

A tu, ciutat vestida d'alegria,
correspon perdurar sense girar-te.
Cada matí t'enceta i tu l'acceptes
com si fos únic.

I així ha de ser. Perquè als teus peus s'acosta,
no tan a prop que et vença o tan llunyana
que a penes siga un nom gastat de mite,
l'aigua solemne.

Aigua solemne, mar d'empenta jove,
tranquil·lament perfecta, sal i glòria:
a les nits, entre fulles que descansen,
l'escoltes créixer.

Gent de la seua riba, tots nosaltres
som antics per naixença i no sabríem
fer de la nostra antiguitat un ritu
ni una enyorança.

L'altra aigua que et serveix, les pures sèquies
i el riu abraçador, busca la terra,
la teua terra, i la cobreix, i exalta
son fons de mare.

Oh quina forma greu de nuviàncies!
Mira'n el guany: t'afermen els arrossos,
el taronger massís, les canyes lliures,
blats i baladres.

Terra indicible, germinal presència,
obsequiada de treball i límits.
Ella tampoc no sap com és la fúria
del temps possible.

Heus ací que uns fragments de senzillesa
componen tot l'espai que necessites.
L'assentiment de Déu t'uneix al càntic
en dòcil pacte.

Entre debats de carros i colomes,
ara ets per als sentits, per a la vida.
Un dia moblaràs nostra memòria
amb tàcits préstecs.

Aleshores, com un conhort diàfan,
t'usarem per tornar a ser de veres.
Dins l'ombra ens obriràs ta simetria
de món que espera.

Infant que jo vaig ésser

Aquell món sobre el somni, amb jardins i sanefes
i un ocell invitat, i paraules de vidre,
aquell país real on no entrà la memòria,
¿és només la memòria?

¿Què resta ja de mi, l'infant que va habitar-lo?

Dins d'aquest cos que porta
el meu nom de dolor com un senyal inútil,
¿què resta ja de mi, de l'infant que vaig ésser?

Sí, només la memòria.
Sí, només la pau grisa,
l'eix dur de la nostàlgia
de cara a Déu que crema.
Només això: la crosta d'una vena exorable,
l'ombra després del grill, la via destrenada.

Mireu-me tots: jo era
un infant de silenci!

Escoltava les tardes trair-se en llurs banderes,
m'incorporava al risc de les espigues santes,
queia sobre els papers que descriuen la joia,
portava a les genives
un desig de meduses i de roques fonent-se,
i agraïa que obrissen les nits llurs campanades
a fi de variar de perfil o de nombre.

Res no serve de tanta terrible saviesa.

D'amor i de manera, de coses obtingudes
amb llunyania amarga,
se m'han desavesat les mirades concretes.
Visc mudament, subjecte a una ala subterrània
o a un incert cauteri,
i arriben els diumenges i són com una roba

abandonada enmig d'un camp de calç i pressa,
i m'arriba un paisatge
i es despaga en oir-se,
i el lacre es descompon, i els cauts retrats m'ofeguen.

Mireu-me bé: jo era,
goludament jo era, segurament jo era.
Soc només la memòria.

Poema sobre València

Amb l'alba, la ciutat és més bruta i extensa.

Darrera el serení, després del llum amable
que situa els cantons, quan el son es completa,
l'alba intenta assolir les primeres comarques
del cel i els campanars, i despulla i espolsa
els carrers, les palpebres, els geranis dels testos.

Amb l'alba en les parets, la ciutat sembla un càstig.

A les finestres altes,
un llençol perd les vores.
El vi i el llibre tornen.
¿No sentiu congregar-se
l'alè dels matrimonis colpejant contra el clima?
El peix, en les parades, bota com un silenci.
¿No veieu com s'afanyen
el taulell detingut, la campana que es trenca?
Un home sense dents busca un tren o una alosa.
¿No es reintegra el càlcul
al curs del cansament i al cos llarg de les dides?
El neguit apareix sota les fiambres.

Una olor insistent, de llautó o de feblesa,
comunica la nova d'haver-se obert el canvi.
El vell impuls atònit que domina les boques
s'amplia en els vestíbuls.

La ciutat, presonera de la teula, s'hi esgota.

El sol, o la nit plena, potser la protegeixen:
ara és nua, principi,
indecisa, corrent – poder que s'aventura
cap a dins, pels racons, pels seus bastidors negres.
Més bruta i més extensa,
i l'alba malgrat tot també ací és alba.

El pa acabat de coure,
un pa pastat amb ferros,
sense sal, sense força,
avança sordament, lleuger, contra la urgència.

La ciutat, l'alba, el cor, dins la humitat profunda,
dins la humitat lluent i apegalosa,
dubten per un instant entre el plor i la venda.

Homenatge a Ausiàs March

Home torbat, cor d'estranyes matèries,
introduït en el dol i en la falla,
curs de desigs, acoblat a l'argila,
foc sobre foc, dolorós, boca eterna!
En tu respon, revoltada, la nostra
mateixa sang, de genolls, estremida
davant la mort, com la teua, i s'exalta
fins a trobar l'abandó, la clemència,
dins els mots purs, pacient, com un somni
empedreït: amb els mots que comencen
sagradamment, i s'ajunten i obliden.
En tu i els mots, conferint-nos mesura,
la passió, meditada, recobra
sa llibertat d'erigir-se en fermesa,
en escriu sord o besllum reformada,
i el pensament passa al fons de les ànsies
i es concedeix a l'amor i s'hi nega,
règim de doll, de camí, de recerca.
Home ensorrat, oh impotent companyia!
Un Déu bastant, que revisa les cendres
i que en desprèn les llavors generoses,
busca el teu lloc per espremer-te el càntic
últim del teu cor fendit i per dur-te
arrossegat dels cabells cap a l'alba.
En el Seu si, per l'encara invencible,
tu ets aquell qui es diu Ausiàs March!

De Cinc invocacions

Cantar allò amb què cante, la paraula
treta de mi, de tots, poble i secret!
Dir, oh llengua, el teu pols o món de falla,
aquest túnel de roses que m'has fet!

Tenir-te entre el dolor, la fe i la ira,
i cantar-te a esgarips, a trossos meus!
No, no podré! Però la sang hi aspira,
viva per tu, que en tu trobà ses deus.

La deixaré recórrer ta lloança:
sabrà assumir l'espai de l'esperança,
multiplicar ton fons extremament.

I així et confessaré, llengua de marbre,
amb encontres de somni, amb esma d'arbre,
unit mon vers en força al bres i al vent.

La poesia

Si us l'hagués d'explicar amb plena comparança,
diria que és com si, de sobte, no esperant-ho,
us trobàsseu enduts al fons clement i simple
de l'acte de l'amor, quan un fruit us traspassa,
i els ulls se us desentelen, i la llum sona a trossos,
i us sentiú les mans breus i carregades d'obra
i en la llengua un adàmic pregust d'algunes salvatges,
i visiten el crit plomes i alevosies,
i enmig de la memòria una font es concentra,
i us coronen campanes, i hi ha un saber d'origens
tàcit en vostres gestos, en els camins que hi porten...

Criatura dolcíssima

Criatura dolcíssima- que fores
la sola riba forta, un deix d'idea,
la mà que entre les meues perdurava!

Criatura dolcíssima o miracle
total o prosperada llum – que fores
grat de llavis pertot i branca exempta!

Criatura dolcíssima i fondària
i visitació de mots atònits
i pietat complida i cim- que fores...

Era tardor, un temps sense solatge,
estrany de cansaments, que em retenia
entre roses inertes, entre exili.

Vingueres. Flabiols i cobejança
i cadernereres deien la sorpresa.
Fou un començ de faules vencedores.

I vaig saber l'amor: un lloc de messes
i tu, ah i tu com un repòs, com una
sobtada companyia inajornable!

Érem hostes del bes i la insistència,
uns territoris radiants, els únics,
i argument negador de la nostàlgia.

A força d'alegria, vam obrir-nos
més càlids privilegis: la mateixa
veu per als dos, sang dura, al·legories.

No sé si m'estimaves. t'estimava
i això era tot, i això era prou, i els dies
obraven per a mi racons tendríssims.

T'estimava amb les hores i amb el somni,
i et cantava, i passaves, i abril queia,
i et sabia ma carn meravellada.

Sí, t'estimava lentament i sorda.
Com s'estimen les coses marcescibles.
Com s'aprèn l'idioma de la l'absència.

Tenies 19 anys, i a punt la joia,
i esperança de mi en les teues galtes.
Jo t'intentava noms o altres carícies.

Vàrem recórrer, junts, tots els designis
d'un espai de coloms, les destinades
nits al respir a mitges, la ventura.

¿I què no redimien nostres cossos?
Eren purs blanament. Provant llur glòria
la forma del retorn els adoptava.

Vindrà l'hora de veure dins els versos
i algú dirà de mi: heus ací un home
que moria allarat en clars abismes.

I algú dirà també: heus ací, sota
l'afer minucios de les paraules,
un deliri que cou, un risc de gleva.

¿Però no hi trobaran ta pau, tos muscles,
la teua olor completa, penetrant-me?
¿No hi llegiran ton nom amb un bell pànic?

Record et dius, amor, record o vetla,
i distància estesa des dels braços,
et dius clima de set, et dius silenci.

Record et sent, amor, en cada tebi
naixement d'un record, i edat excelsa,
i en cada vena meua i desvalguda.

Record o espina lenta, amor, et pense,
i secreta estatura de la vida,
dins de l'amor, amor, on visc encara.

Era aquest carrer

Era aquest carrer. I aquesta,
la casa, la porta viva.
Jo hi venia a acompanyar-te,
a les nits. L'ombra madura
s'esqueia rere nosaltres
com un excés, imprevista,
conciliant son imperi
amb l'enyor que li deixàvem.
L'últim moment de mirar-nos
tenia color d'alarma,
sal i costat de pregunta:
l'últim moment de sorprendre'ns
s'hi esdevenia de pressa.
Després, passaves la llinda,
t'ocultava un mur de pausa.
¿L'endemà? La prometença
l'abolia. Me n'anava
segur de tu, per la fosca,
ple de tu, entre les acàcies,
somrient-te encara, amb lluna
sobre els llavis i expertesa.
Un bleix forestal, un trànsit
d'ocelleria imprecisa,
advenia a les teulades.
El carrer, les cases ermes,
oh escenari inalterable!
Sense tu, sense mi, quina
ansietat que el declara!

Nota bene

i jo crec en l'amor i no en la vida

l'amor és dins de mi com una terra
insaciable lúcida i sonora
com una fe o un cos o senyoria

l'amor és una ràbia precisa

és entre les parets imperdonables
és sota l'arc de les paraules sàvies
és en la cuixa esplendorosa i tensa
que es deixa transitar pels nostres besos

amor fam vàlida i teler d'escuma

l'amor és aquest signe aquesta fura
la vida és una fosca que ens escanya

jo no sé què és la vida i no m'agrada
deu ser aquest afany d'escriure versos
els versos a recules per l'arena

i jo crec en la mort i no en les passes

Art poètica

no sé si parle clar no sé si parle
per a altri o m'enfonse en la tenebra
potser l'únic que faig és repetir-m'ho

tanmateix jo sustente un axioma
l'home té una llavor sota la llengua

els mots que se m'escapen com a hienes
tenen algun sentit enllà dels signes
enllà de pompeu fabra i els diaris

realment jo no puc comunicar-te
res que tu ja dins tu mateix no tingues

o bé arribe al teu fons i allí retrobe
la vespa consagrada i els molls àgils
i tu lector així t'ho reconeixes

o bé és inútilment que estàs llegint-me

quan es tracta d'obrir la sang o l'unghla
perquè els altres hi vegem i se'n tornen
amb l'unghla incandescent o la sang balba
quan es tracta d'això germà que escoltes
la viola de gamba és impossible
jugar a la retòrica dels tímids
fóra traïció fóra negar-se

la poesia llisca entre les brases
delicada com una viscereta
de granota com una rosa dèbil

tot just ha començat deia aquell home
i és plena de virtuts inconegudes

beneït maragall de sostre màgic
tu sí que ets ple de llum inconeguda
burgès emmanillat parent de l'aigua
per tu som i serem dins la paraula

Invitació al viatge

sóc un postsuïcida i puc parlar-ne
per tant amb prou coneixement de causa

hi ha catorze menes explicades
de suïcidis és a dir de llengües
voluptuoses fins a destrossar-vos

després de destrossats sou una anguila
un remei ben premsat o una arpa crua

de les catorze quatre són excelses

la més habitual no cal descriure-la
utilitzant l'espart o l'avarícia
mastegant eucaliptus i coratge
hom estableix contacte amb la placenta
la placenta suprema on canta l'ombra
on cada bri refà sa independència
un suïcida així tempta els bons lliris
els jutges es conformen retenint-lo
els capellans s'escolen per la flauta
tot plegat dona lloc que l'escenari
convertesca el seu gest en un exemple
les bagues van creixent entorn dels verges
s'adonen lentament es descomponen

una altra mena adopta per principi
una bella metàfora nombrosa
matar a si mateix per ser un altre
un altre ençà del més enllà temible
i un altre enllà del més ençà que es buida
tota aquesta llei de suïcides
busquen el peu d'un àngel per nodrir-se
esperen i esperar és llur designi
i s'han emparaulat uns paradissos
on no hi haurà mucoses desprenent-se
sinó cabdells de son per a llur èxtasi

sinó botons sagrats en llurs braguetes
sinó coques de mel i ciris àlgids
suïcidar-se doncs per a aquests homes
és practicar una creença muda
abandonant allò que abans ells eren
apuntant-se a segures confraries

la terça classe la constitueixen
els talps de l'alcohol i la innocència
com els anteriors viuen debades
no esperen res però també caminen
per un pany per alguna roda freda
giren naturalment sobre llurs ventres
no es converteixen però llur cadena
també és ben consistent i primorosa
no resen s'acumulen damunt l'alba
no aguanten àngels ells són àngels tèrbols
fan de llur carn llur pròpia pastura
no entenen els records ni l'alegria
es busquen passions per suportar-se
es temen ells mateixos fugen fugen
cap on siga de pressa doblegant-se
ells saben s'abêtir d'altra manera
noble pascal això tu no ho preveies

jo em vaig suïcidat sota una norma
el deliri és ma tasca i la rosella
sóc un mort estupend que viu per veure
que viu la vera vida de justesa
exempt de diacrans indecorosos
em vaig suïcidat matant els altres
separant-me'n munyint els protoplasmes
em vaig ressuscitar sobre llurs muscles
posant les meues mans dins la cullera
el sistema suposa ocells difícils
no tothom és capaç d'aventurar-se
a canviar son paladar per una
ganiveta o per un esforç de presa
no tothom compraria unes tisoires

ignorant quina fosa pot escaure-s'hi
després de mort he vist com naix la seda
ser lliure això és morir això és ser viure

morir alliberar-se diu el místic
doncs jo opine el contrari que ser lliure
és morir és tocar l'aigua absoluta
és convertir-se en un mateix en forja
en repte als déus i a la lluernia d'èter
moriu-vos doncs com jo car sereu lliures
i sereu avis i sereu com deia
la serp iguals als déus irreprimibles

De Tres poemes inútils per a dos pintors que volen reinventar el món

(i són: Arranz Bravo i Bartolozzi)

Hi ha els colors, el blau, cel, per exemple, i vermell,
i les irisacions del nàcar, i el verd de les fulles,
i l'escata dels peixos indefinible, i més indefinible
quan els peixos són servits a taula,
i els matisos de la pell d'una anca humana
(jove, és clar), i els de l'interior del porc, tan suaus,
i allò que en diuen l'arc de Sant Martí,
i una cirera.
Són els Colors de la rutina: els de la kodak mesocràtica
i de la bestiesa.
L'avantatge dels pintors – dels bons pintors- és que,
desvergonyidament, es treuen de la mànega nous colors.
Són uns colors que contradiuen els colors,
el color d'un vol d'un albatros que ningú no ha vist mai,
el color de la mort o el de l'orgasme,
el d'una fel displicent, el del fum irritat,
la transparència de la mà damunt la cuixa,
la ingenuïtat d'una font o d'una sessió d'espiritisme.
El color, alhora convencional i enigmàtic,
pot ser inventat cada dia.

Un vell mira el paisatge

Tot retorna. Les coses giren, dolces,
en la falda de Déu. Dins el silenci,
fan llur figura, cauen, s'acompleixen,
i novament advenen a la vora
del temps i de l'amor. Els ulls inútils
de l'ancià contemplen la cautela
del camí que s'allarga, l'alegria
de les fulles recents, l'infant que juga.
L'home sent en les mans l'experiència
feta ja tremolor, i encara espera.
¿Quin sentit té la pau quan tot s'acaba?
S'ho pregunta, mirant la llunyania.
El cercle de la sang, infatigable,
no cessa d'acudir a l'orba cita
del moment. L'aire porta un crit o l'ombra
d'una cançó perduda. El vell, sentint-ho,
endevina el seu lloc. La vida passa.
Un núvol fuig, imita un altre núvol
vist ¿quan? ¿on? L'home calla i s'inicia
al misteri de ser encara un home.
I somriu. I un colom, volant, confirma
que el blau del cel s'aguanta sobre el somni.

Ara que véns, primavera

Ara que véns, primavera,
no t'estengues sobre mi:
nega'm la cançó lleugera,
la mà breu del gessamí;
passa, abandoná'm ací,
com a un mort, com a una austera
pedra o a un arbre partit;
no esdevingues, primavera,
sang, sinó cendra, al meu pit,
que me'l vull suspès d'oblit!

DONES QUE ACULLEN PARAULES

Laia Noguera

No hi ha mal
que per bé no vingui.

En aquesta gran família
que som els estafats
per la hiperresponsabilitat
i les hiperagendes que no tenen final,
no et sembla que ja ens tocaria
començar a ser una mica
més feliços?
No estem tips
de viure encadenats
a fer i a córrer i a fer
i a córrer i a fer i a córrer
amb l'esperança
que els altres ens ho valorin?

Baixar d'aquest tren és gratis.
Baixar d'aquest tren i fer el que ens roti.
Perquè
ballar és gratis.
Prendre el sol és gratis.
Deixar-te sentir una abraçada és gratis.
Adonar-te que respires és gratis.

De debò
que no hi ha mal
que per bé no vingui.

Si fins ara aquest camí
no ens ha servit
per ser feliços,
en provarem un altre
i tal dia farà un any.

Amb tants errors he après
que pot ser un regal que la vida
et tanqui portes.

El dolor té la qualitat
de posar-nos a lloc
als que ens costa veure els altres.

Ara puc riure'm de mi.
No saps el pes que em trec de sobre.

—
Tot el que he viscut
és conseqüència
de les meves idees.
No puc trobar res
que hagi estat un obstacle
veritable
més enllà de la meva mentalitat.
Sempre m'ha estat donat
just allò que em convenia,
i quan ha estat difícil
ho ha estat només
perquè esperava una altra cosa.

Ja saps per on surt el sol
des de la teva capsa
de mistos?
En aquest retall de cel
que ens permet
la ciutat,
hi passen moltes coses.
I què passa quan
escoltes
el que et xiuxiuegen
les cèl·lules del cor?
Per més petita
que sigui la finestra d'aquest pis,
el cel sempre sempre
serà infinit.

—
Els que som diferents
del que s'esperava
o els que no en tenim mai prou
per demostrar el nostre valor
o els que anhelem
que ens reconguin
o els que busquem i busquem
i no ho trobem mai
o els que no parem perquè
creiem que som el que fem
o els que sentim
que els hem fallat
o els que retenim
les veritats a dintre
o els que no acceptem
les abraçades gratuïtes
o els que estem tan perduts
en el nostre dolor
que ens costa adonar-nos
del dolor dels altres,
tots nosaltres
tenim tots els motius
per ser

DONES QUE ACULLEN PARAULES

Vinyet Panyella

Cerca'm, si vols, en qualsevol terrassa.
Sóc un cul de cafè sense presses ni horaris
quan reposo en un lloc com aquest
aliena a la que era fa una estona.

La identitat?

I què, si vaig mutant
com l'ombra de les taules i cadires
a cada passa que la llum travessa.

Vine a cercar-me

- o no, no cal que vinguis.

Sense tu la vida és neutra i sense arestes
que marquin els passatges del dolor
comptat per hores.

No vinguis, no em destorbis,
el café es el norte de los tristes.
M'agrada contemplar qui sóc ben des de fora.
És perillós abocar-se a l'interior.

(Aprenent a mirar, 2011)

Em despertava el passar dels cavalls
carrer Major amunt fins a la plaça.
Era el pas consirós de les bèsties meselles.
Jo em girava de cara a la paret
i amb el coixí em tapava les orelles.
Tocaven les campanes de les vuit.
Més fort era el brogit en dies de dissabte.
Des del portal de casa pregonaven clavells,
els poms de margarides, els boixacs.
A l'altra cantonada els cabassos d'espígol,
farigola i les herbes que ho guaririen tot.
I més enllà esclatava la perfecció en l'ordre del color
a les caixes de fruites i de verdures
de l'Hort d'en Falç, que d'antic ens proveïa.
Arrenglerats es mostraven tots els tons de la paleta.
Més enllà l'aviram, els conills i els pollastres.
A sota el porxo el peix saltironava
per un darrer respir mentre en baixava el preu.
El carro de la carn s'obria pas entre cistells i gàbies.
En sobreixien cossos esbatanats en canal fins les entranyes.
La fortor de la sang congriava una volior de mosques
que els homes encaçaven a cops d'esma.
Hi havia algun secret en tota aquella vida?

Jo em vaig criar entre natures mortes.

(2015)

AUTORETRAT EN NU

El seu cossi de zenc
aquí és un atuell de plàstic blanc
del que em serveixo
als mateixos efectes.
La seva cambra a contrallum,
meitat blavosa,
l'altra meitat partida per grocs i rosats càlids,
és aquí d'assèptica fredor:
la que fa el blanc de rajola a la paret
sobre un paviment vermellós dels anys cinquanta.

Després del bany ella ha adreçat el cos desafiant,
trionfant,
en èxtasi d'espera.
Les llengües d'humitat em regalimen pels flancs i l'engonal,
fins arribar a la tovallola rebregada als meus peus.
La meitat del mirall li reflecteix un nu pletòric.
Jo em reconec mirant-me els indrets nous de la topografia.
Tot és cos,
matèria capgirada pel somriure sardònic de la carn.
Aquesta línia situa els límits de l'abans i del després
al bell mig del trajecte franquejat pels vials d'artifici
per on s'escolen sang i aigua entre dues bugades.
Frontera i divisòria d'un mateix territori.

Ell, fora del quadre,
ha resseguit pintant traç i penombra
de la seva acuradíssima toaleta.

Tu no hi ets.
No esguardaràs
el nu fendit per la rialla magenta de la carn.

Jo no sóc ella.
La distància que ens separa és la mirada
que va de Pierre Bonnard a Lucien Freud.

Taller Cézanne. 2007

TORNAVEU

Dues garses s'envolen dintre meu:
l'oblit i la passió destemps i alhora,
la càlida estructura de jardins i ciutats
i l'aire iridescent d'algun poema
en el record d'un mar de fulles de tardor.

Ara et sé en la tenebra, que és la meva,
travessant el portal de pedra gris
on s'arrapa l'heura de tants somnis.

No se sap mai on rau la veu dels poetes
però des de les arrels invoca claredat.

Sóc ombra buida i tamariu d'hivern,
un buc per on ressonen els mots que compartim
a les palpentes.

- i no tindrè res més

que la ferida d'una única certesa:
que tot art és mancaça.

(2021)

DONES QUE ACULLEN PARAULES

Teresa Pascual

De EL TEMPS EN ORDRE. Poesia reunida 1988-2019
(Edicions El Magnànim. València 2020)

ET FEM SENYALS des dels angles del món
i en les coordenades que tracem
sabem hui que és la teua magnitud
la que seguim amb molts dels teus senyals.

Els vam aprendre a dur en les sandàlies
nugats al pas endarrerit d'un món
cosit a mà i pagat a la ratlla
del jornal que esgarrava les setmanes.

Els hem sentit, cregut, continuat,
els hem negat, trencat, els hem partit,
però en l'oblit i en el record s'uneixen
i són els marges de tots els camins.

Deixem l'empremta entre els fils de la vida
i des de lluny interpretem els nusos
on s'han lligat els punts per a comprendre
de quines mans hem adquirit els deutes.

LA BOIRA grisa dels trons de metralla
fa de la por una imatge que fuig
pels carrerons ensordits amb el pànic
sobre les brases de tanta innocència.

Heu parat taula amb els trossos de fam,
multiplicat el pa d'un evangeli
que mai no ha fet la cua amb la cartilla
de racionament de la injustícia.

Heu conegut el risc de l'estraperlo,
bescanviat la farina o l'arròs
i malgrat tot celebrat els diumenges,
el riure, el sol, l'amor sota l'escala

com qualsevol amor sense la guerra,
com si sentir el dol a l'altra cara
de la moneda tinguera valor
i redimira la vida del foc.

ANIVERSARI

És de les botes grogues i del gel,
de la subhasta i l'últim preu del tall,
del colp sec de les caixes i del fred.
És de la boca estreta de la nansa,
dels bots de llum, dels cercols del salabre,
del fil de sirga, de les armadures.
És del palangre, de barques de bou,
de quan es cala, d'arrossegaments,
de quan xorrar, de xarxes, de la tria...

Amb tots els noms que s'han tornat estranys

FORN

Ho sabíem tu i jo, que estaves morta.
Res diferent. El forn, les dones, tu,
la veu, les mans, la roba, tot igual,
tan igual com en vida, com si encara,
com si no fora un somni, com si hi fores.
Darrere del taulell, els dos basquets
de plàstic, els pans dins, l'olor de dins,
una olor com de sucre cremat, negra,
com de canella en rama, com de poma.
Ens hem mirat, t'arrimes al meu muscle;
va ser-ne a penes un, un sol segon.
Res diferent. Però sí el pes, el pes.

SIGUES

sigues el salt del riu
el seu impuls de ser
el presagi i la font

sigues paraula i do
la conca i el desert
sigues el curs i el solc

fes de la imatge l'art
l'entrada cap al món
fes-te deliri i brulla

tenacitat del marge
fes de la veu la torxa
sigues sirena i cant

sigues caiguda i salt
el vell principi immòbil
el broll entre les roques

sigues mestral i delta
vena de mina i marbre
sigues-me tu paraula

sigues de l'art la forma
de l'espai compartit
sigues-me tu deliri

la guarda de la pedra
entre el secret i el cant
sigues-me tu la guarda

ON

el punt de les amarres
on es fixen els llargs
que t'acosten a terra

la terra en què la brisa
es dispersa en el ferro
resistent del balcó

el balcó on aquell home
tirava el cigarret
als peus de la palmera

la palmera entremig
de l'enrenou i el trànsit
de qualsevol ciutat

la ciutat on et deixes
una llum de magrana
i un parell de vestits

els vestits d'una tela
que recorda el cotó
de la roba d'abans

l'abans en les amarres
on es nugen els núvols
de color de rosella

MASSA MARE

Aprenqué que la fam
era un tros de pa negre
conformat a la mida
ajustada del sucre;

que el segó era la porga
de la molta més aspra,
la pols de serradura
de les capes del gra.

Aprenqué que farina
era un camí de punxes
entre els canyissos d'aigua,
i era un grapat d'arròs

sempre a canvi de res
que no fora duresa
i colps de porta en porta
amb el puny de la nit.

CODA

En cada camp, al fons, sempre una casa;
en cada casa, un arbre de morera;
en la morera, un plec en la memòria;
al mig de la memòria, un cuc de seda.

Cada seda, una caixa de sabates;
les sabates, rectangle i una tella;
la tella, un tros de cel al barandat;
en cada barandat, sempre una esclatxa.

En cada esclatxa, un riu i una cançó;
la cançó, la mesura i una lletra;
la lletra, veritat i cada lloc.

Cada lloc, els espais i una llibreta;
la llibreta, l'escala i un retorn;
cada retorn, la casa i la morera.

Mirem arrere. Amb les persianes
s'emmarca el pols de la severitat,
penetra l'aire, endureix els llistons
mentre per dins el fred colpeix la casa.

No bastava el braser davall la taula
i encara hui és un record que importa,
malgrat que omplim la vida d'altres coses
mentre fingim que ja no passa res.

Et quedes dreta al lloc on les respostes
s'han ajornat, i disposes el cor
promés abans que qualsevol dels altres.

Mirem arrere. Tu et gires també
al lloc on s'ha trencat la veu, i calles,
i ens fas senyals des del teu angle fosc.

Qui t'ha mirat i des de quin dels angles
has aturat el temps i l'esperança?
Qui ens ha mirat i des de quan les ombres
han contemplat els panys secrets de l'ànima?

Tu tampoc saps en quin d'aquells moments
es va truncar la quietud del dia
i amb tu aprenguérem de la llum tan fràgil,
tan reduïda, cansada, en alerta.

Sempre en espera de l'avís de vidre,
presagi obert d'un present en perill,
ens va sobtar la sequedat dels ulls
quan, ¿saps?, encara, mare, no ens calia.

Seguim a cegues el traç dels senyals
des d'on volem únicament entendre
qui et va mirar quan tampoc et calia
i ens va apropar cap al mateix destí.

Et quedes dreta. Els teus fills et busquen
on els sostens encara amb la mirada;
tu, des de lluny, acompanyes la seua
fins que es desfà darrere dels cantons
mentre abandonen el gest que no arriba.

Són els espills on indagues els rastres,
els breus indicis de l'hivern sorprés
on s'ha cremat la claror de les fulles,
la més callada de les confidències,
la més capaç de les decisions,
l'inversemblant destí de tots els fets
on t'has mirat de prop per a comprendre.

Amb tots els noms que s'han tornat estranys
he calibrat l'últim fons de l'absència.

DONES QUE ACULLEN PARAULES

Susanna Rafart

La força de la poesia és la força del saüc, amarga i plena, ascendent en el triomf de la flor blanca, crescuda enmig dels marges d'una terra innoble. Qui en resisteix l'expandida dolcesa? Qui, finalment, es dona al seu tribut, miraculós destret de la bellesa, pols i cadàver d'erms abandonats? Arreu i enlloc instal·la amb pobresa la seva neu corrupta: és la seva força, la força del que segrega i mor, la força del verí que el cor altera, la força d'un corrent desfermat de baies negres que sepulta la terra de la llum.

Baies

Com aquella navalla desitjada d'infant,
de fulles desplegadas i bell mànec vermell,
amb el seu nom gravat. Ha anat creuant els anys
perseguint-la entre somnis: fines fletxes de faig
o talles d'animals en fusta de noguera,
el nus antic d'un cedre, la sang d'un cos primer.
De gran, n'esmola el tall, guanyat en la memòria
on abat les malures que embosquen els records.

De Pou de glaç

Calze d'amor, finestres altes,
digue'm on són tantes vesprades.

La carn en el sarment, raïm
enmig dels dits, les herbes callen.

Peixos de vidre al fons davallen
dels gorgs que mai no han vist la llum.

De En el teu nom

Mortal crinera del desig, els dies
que a dins del puny estrenys amb gelosia.

Arriba el teu cavall a l'horitzó
i l'indi violat d'un gran pinzell
del món abruptament el descavalca.

Casal del somni on els teus braços tinten
jacints immòbils d'un jardí de llum.

De D'una sola branca

—
Què diu l'ocell torbat per la tempesta?
Com ha predit l'atzar de font obscura?
No tornarà, no tornarà a la muda
i dolorosa sang del seu casal.

Qui sent humides ales en la nit?
D'on manquen altres vents que no el prevénen?
Res no l'espera, res no el fa avançar:
deixa plomes en l'aire on s'aliena.

Mes, si en trobeu el cos, preserveu l'aigua
que dorm perduda als ulls desarrelats.

De La llum constant

—
Origen del dolor, nostàlgia,
en una branca desusada
que en el desvetllament sospeses.
L'ocell? No sempre crida
en el viatge de retorn,
però desneix, n'esclata
el vol com un somriure
sobre les aigües fosques del conflent.

Ara tu el prens. Demà, el recordaràs.

De L'ocell a la cendra

Les branques que s'allunyen,
s'enduen la rosada.
L'home cercava al bosc
la font dels seus deficiis,
l'alzina i els aglans, el porc senglar,
l'ombra mateixa lluny del seu llindar,
els mots que ara ressonen, veu ferida.
Camina contra el temps, es desconeix,
i duu a les mans les roses ressecades
de la furtiva tomba d'on va néixer.

Inèdit

—
La duresa de l'ala, és en l'atzar
que es manifesta, profund batement
que ens embolcalla al final d'un abisme.

Terra de cendra el pa que el cor consum,
llevat de flama allò que l'alimenta,
foc desolat de líquens ardorosos.

Perquè abans que nosaltres ells van viure
l'argent viu de l'amor, l'àrdua escuma
d'un mar que no s'acaba, els déus ens temen,

i a alliberar-nos vénen amb la mort
de l'àvida immortalitat; i el món,
que fou malura, és hipogeu ja fosc.

Només un gest encara, un dol batega,
volent alçar-se del vell cingle nu,
qui escriu aquest final com un principi:

la duresa de l'ala és en l'atzar
que es manifesta, profund batement
que l'embolcalla al final de l'abisme.

De L'ocell a la cendra

El caminant

EN el passeig de tarda, el caminant
observa els plataners d'obrades branques:
les fulles giravolten amb neguit,
i, en el fervor, s'allunyen de la casa
picant amb altres fulles fins a terra,
com un cabdell de sons, agosarades.
Les altres, les germanes, aplaudeixen
l'adéu sense temença provocat
per la imminent partida que els espera.
El caminant en el crepuscle roda,
ressec fins a morir en un vell desig,
sense companys i ja esqueixat de l'arbre
que un dia va nodrir amb el seu lament.

ALT el camí, el viatger s'exposa
per viaranys abstrets i solitaris
a ser l'esquer lustral d'un núvol roig.
Gener immortal, les hores s'extingeixen
amb la peresa que ens retreu del fred.
La boca de la fosca no el retorna,
només un gos s'esquitlla entre les ombres
com si en sabés el nom: adéu diran
les formes d'aquest dia; adéu, minvant.

ELL en la forca de la vall s'obstina
a sentir la fondària del món
i a cercar als troncs dels arbres de l'hivern
albats ocells de boques cineràries.

Espessament s'interna en la medul·la
del bosc gebrat: l'aroma d'un saüc
perdura sota els peus i, amb nova sang,
urna i desig el viatger convoca.
D'una sola branca

ORGANITZA I COORDINA:

tocats
de Lletres

AMB EL SUPORT DE:

CELEBREM L'ANY:

100
Joan
Fuster

100
Gabriel
Ferrater

Imatge de portada: Eva Bozzo